

DEPREM ŞURASINDAN BEKLENTİLERİMİZ VE BİR DEĞERLENDİRME

Murat GÖKDEMİR(*)

Bu coğrafyada asırlardır depremler olmuş, üstelik önemli ölçüde yıkım yaratan büyüklükteki depremlerin sayısı 1900 yılından beri 182 adedi bulmuştur. Bu depremlerin sonucunda yaklaşık 100 binden fazla insan ölmüş ve 500 bin'in üzerinde yapı hasar görmüştür. Ama ne hikmetse; ancak "1. Deprem Şurası"nı 17 AĞUSTOS 1999 yılında meydana gelen 7,4 büyüklüğündeki Marmara (GÖLCÜK) depreminden sonra, üstelik üzerinden beş (5) yıl gibi bir zaman geçtikten sonra akıllara düşmüş!... İktidarların resmi olarak deprem konusunu bir bütün olarak ele alınmasıdır kast edilen. Yoksa gerek bilim insanları, üniversiteler ve başta İnşaat Mühendisleri Odası olmak üzere TMMOB ve bağlı ilgili meslek odaları bu konuda çeşitli etkinlikler düzenleyerek bilimin ve toplumun hizmetine sunmuşlardır. Bu ve buna benzer görevleri ve hizmetleri yerine getirmişler ve getirmeye devam etmektedirler. Yalnız burada bir durumun saptanmasının yararı görülmektedir. Meslek odaları ve akademisyenlerin yaptıkları bu çalışmalar kamuoyuna ne kadar yansımakta ve toplumu ne derece etkilemektedir? Yine merkezi ve yerel iktidarların bu doğrultuda kararlar almasında ve uygulamaya geçmesindeki rollerinin derecesinin düzeyi nedir? Geçmişe dönüp bakmak ve tekrar düşünüp değerlendirmek gerekir.

"1. Deprem Şurası" 29-30 Eylül-1 Ekim 2004 tarihleri arasında gündemine aldığı ve 7 (yedi) ayrı komisyonun hazırlamış olduğu raporları görüşmek üzere İstanbul'da toplandı. Bayındırlık ve İskan Bakanlığının öncülüğünde, Bakanlığın kuruluş yasasına bağlı olarak çıkarılan "Bayındırlık ve İskan Şurası ve Toplu Konut Şurası" adı altında "Şura" yönetmeliği çıkarılarak uygulamaya konulmuştur. Tabi ki söz konusu edilen bu eylemin gerçekleştirilmesi dahi sevindirici ve takdir edilmelidir. Her ilk'in bir çok eksikleri, ortaya çıkan düşünce ve kararları hayata geçirebilmektedir.

Deprem Şurası olarak yapılan bu çalışmanın temel amacı, bizim tarafımızdan TMMOB bileşenleri

olarak – ülkenin Afet Yönetimine bütünsel bir yaklaşımla bakılması, buna yönelik stratejiler ve planlar geliştirilmesidir. Bu amaçla oluşturulan komisyonlara katılmış ve her türlü katkı konulmaya çalışılmıştır. Bu temelden hareketle, çeşitli üniversitelerden bilim insanlarının katılımlarıyla ve bu konu üzerinde çalışmalar yapmış deneyimli uzmanlar ve bürokratların da Bakanlıkça görevlendirilmeleri üzerine; 7 (yedi) ayrı komisyon oluşturularak Şura çalışmalarına başlandı. Bu komisyonlar;

1. Kurumsal Yapılanma, 2. Mevzuat, 3. Afet Bilgi Sistemi, 4. Mevcut Yapıların İncelenmesi ve Yapı Denetimi, 5. Yapı Malzemeleri, 6. Kaynak Temini ve Sigorta, 7. Eğitim

üzerine kurulmuş ve toplantılarını yürüterek "Deprem Şurası'nda" görüşülüp değerlendirilmek üzere raporlarını hazırlamıştır. Bu raporlar, sekreteryasını yürüten Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na şuradan önce kitap haline getirilmiş ve şura üyelerine üzerinde tartışmak üzere dağıtılmıştır.

Bu komisyonların raporları oturumlar halinde şura üyelerine sunuldu ve üzerinde görüşler belirtilerek gereken değerlendirmeler yapıldı. "Deprem Şurası" çalışmalarının bitiminden sonra "deprem Şurası Sonuç Bildirgesi" kaleme alınarak yayınlandı. Aynı bildirge şura üyeleri önünde de Divan Başkanlığı tarafında okunarak üyelerin bilgi ve görüşlerine sunuldu. Bütün bu çalışmaların bir hedefi bulunmaktadır. Topraklarının %93'ü nüfusunun ise %98'i çeşitli derecelerde deprem etkisi altında olan ülkemizde, deprem nedeniyle can ve mal kayıplarına uğranmakta ve tam bir afete dönüşmektedir. Bir doğa olayı olan depremin afete dönüşmemesi için çok ciddi ve bir dizi önlemlerin alınması gerekmektedir. Her geçen zaman büyük bir kayıp sayılmalı ve yer bilimcileri tarafından yapılan açıklamalar göz ardı edilmemelidir. Mevcut yapı stoku elden geçirilmek suretiyle tez elden gereken teknik çalışmalar yapılmalı ve bilimsel verilerin sonuçları değerlendirilerek uygulamaya konulmalıdır.

Deprem Şurası çalışmaları doğrultusunda ve

(*) İnşaat Mühendisi, Şura Üyesi

Sonuç Bildirgesi'nde vurgulanan hususların hayata geçirileceği, tüm gerekenlerin yapılacağı, başta Başbakan Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, TBMM Başkanı Bülent Arınç ve Bayındırlık ve İskan Bakanı Zeki Ergezen tarafından dile getirilmiştir. Hem gereksinim duyulan yasaların çıkarılmasında, hem de idari ve mali önlemler alınarak gereken bilimsel ve teknolojik çalışmaların yapılacağı söylenmiştir. Bu bağlamda daha çok "risk azaltma" önceliği göz önüne alınarak deprem öncesi çalışmaların hayata geçirilmesi hedeflenmelidir. Ancak bu güne kadar yetkili kurumlardan ve siyasi erkten henüz somut bir çalışma ortaya konmuş değildir. İstenilen adımlar ne yazık ki bu güne kadar atılmamıştır. Yukarıda değinildiği gibi deprem bir doğa olayıdır. Gerekli önlemlerin deprem öncesi alınması halinde bir doğa olayı afete dönüşmeyeceği gibi, afet sırasında ve afet sonrasında yapılacak harcamaların maliyeti; üçte bir veya dörtte bir oranında azalma göstereceği bilinen bir gerçektir.

Deprem Şurası'nda, protokolde bulunan, ülke ve il yönetiminde yer alan konuşmacılar beklentilerimize yanıt veren sözler vermişlerdir. Bunlardan en önemlileri; "Dünya Kenti İstanbul", "İstanbul

Bizim Gözbebeğimiz", "İstanbul'a Aşığı" deyimleri ile İstanbul yüceltilerek yine hep söylenegelen "Depremi Bekleyen Şehir-İstanbul" için her şeyin yapılacağını belirtmişlerdir. % 65'e yakını kaçak olan tarihi dokunun ve ekolojik dengesinin her geçen gün yok olmaya yüz tuttuğu İstanbul'un, su havzalarının yok edilmesine göz yumulan bir dönemde verilen sözlerdir bunlar. Fakat bu güne kadar ne "Ulusal Deprem Konseyi'nin" öngördüğü ve önerdiği "Afet Strateji Planları" ne de var olan yapıların, İstanbul başta olmak üzere riskli bölgelerde hazırlanması gereken "Bina Risk Haritaları" ve buna ilişkin çalışmalara rastlanmamaktadır. Bazı lokal çalışmalar yapılıyorsa da ciddi ve güvenilir bir izlenim bırakmadığı gibi henüz kamuoyuna açıklanmış bir eylemde yoktur. Beklentimiz ve önerimiz, "Deprem Şurası" karar ve sonuçları doğrultusunda yapılması gerekenlerin bir an önce hayata geçirilmesidir. Gerçi teknik anlamda bir "Şura'da" yapılması gereken "karar alma" usulleri uygulanmamıştır. Ama olsun... bu bir ilktir diye söylüyoruz ve planlı bir kent oluşturma modellerinin yaşanılır ve sürdürülebilir yerleşimlerin çağdaş, güvenli ve çevre ile uyumlu yapıların hayata geçirilmesi umuduyla bekliyoruz.

Deprem Şurası Konuşmalarından ...

EĞİTİM KOMİSYONU OTURUMU

Ahmet GÖKSOY (İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi): Sayın başkan, teşekkür ediyorum. Herkese günaydın. Şimdi ben, Eğitim Komisyonu çalışmasıyla ilgili, iki konuya değinmek istiyorum. Eğitim Komisyonu'nun hazırlanmış olduğu bu rapor için komisyon üyelerine de teşekkür ediyorum. Ancak, Eğitim Komisyonu'nun gerek Yetkin Mühendislik konusunu, gerekse deprem mühendisliği konusunu işlemede bir çelişki görüyorum. Yetkin Mühendislik konusu, kamuoyunca da bilindiği gibi, odamız tarafından uzun yıllardır emek verilen bir çalışmadır. Yetkin Mühendislik konusunda sadece İnşaat Mühendisleri Odası'nın değil, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kapsamında bulunan bütün meslek disiplinlerinin tartışması gerekmektedir. Gerek yönetmelik çerçevesinde, gerek kendi uygulamalarıyla ilgili uzun bir süreci alması düşünülmektedir. Dolayısıyla, Yetkin Mühendislik konusu, kabaca burada tarif edilen şekliyle; kurulları, idarenin, üniversitelerin ve meslek odalarının sayısal olarak, şu kişiden, şu kadar kişilerden oluşması şeklinde değil, bir çerçeve yasası olarak geçmelidir. Yönetmelik yapma yetkisi de, bütün meslek disiplinlerini kendi bünyesinde barındıran TMMOB'ne verilmelidir.

Bu konuda daha önce de odamız, Türkiye Mühendislik Haberleri dergisi için bir çalışma yapmış, 70 kişi ve

kuruluşa yazılar gönderilmiş ve gelen cevaplarda da aşağı yukarı bu sonucun açığa çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla, bundan sonraki komisyon çalışmalarında veya bundan sonraki yasal düzenleme süreçlerinde bunun dikkate alınmasını talep ediyorum.

Deprem Mühendisliği konusunun uzun süre tartışılması gerekebilir. Çünkü Yetkin Mühendislik konusunun tartışılması bugüne kadar olan mevcut uygulamaların aslında bir özelleştirisi niteliğindedir. Ve onun yerine bir yeni yapının inşa edilmesi niteliğindedir.

Henüz bu denenmeden, henüz bu konuşulmadan ve sorunun da çok çarpıcı bir şekilde getirilip, Yetkin Mühendisliğin bir olgu olduğu ve bununla bir çıkış noktasına ulaşılabileceği tartışılırken; onun yanında Deprem Mühendisliği konusunu ve sadece kısa bir komisyon çalışması süresince, genel olarak bu işin aktörleri, genel olarak bu işin bütün kapsayıcı yanları itibarıyla, yani; akademisyenler ile, mühendislerle ve geniş bir kamuoyuyla tartışılmadan, bir program sunulmasını bir çelişki olarak görüyorum. O anlamda komisyonun Yetkin Mühendislik ile ilgili olan tespitinin doğru olduğunu ve yasal hükümlerin ona göre düzenlenmesi önerdiğim biçimde, bu Deprem Mühendisliği bölümünün de bence tartışmaya açılması ama, bu süreçlerde, bunun, yani Yetkin Mühendislikten daha sonuç alınmadan birinci plana çıkarılmaması gerektiğine inanıyor, teşekkür ediyorum.